

PRO EUROPA

Gazeta Ligii PRO EUROPA Liga hírlapja – 4 / 1998

Colegiul Democrației în vizită la București și Budapesta

Emil Constantinescu
Președintele României

*„Voi sînteți generația care
va intra în NATO și Uniunea
Europeană.”*

Árpád Göncz
Președintele Ungariei

*„Zilele petrecute la Tîrgu
Mureș au fost cele mai fericite
din viața mea.”*

Este cunoscut faptul că actualul sistem de învățămînt ignoră în mare măsură o serie de domenii cum ar fi statul de drept și instituțiile sale, drepturile omului, integrarea europeană, multiculturalitatea și interculturalitatea în spațiul românesc și transilvan, autonomia locală și colaborarea interregională transfrontalieră. Toate aceste teme constituie de aceea miezul prelegerilor, discuțiilor și atelierelor care au loc în cadrul Colegiului Democrației, bucurîndu-se de prezența unor repute personalități din sfera politică, socială, civilă sau universitară din România.

Calendar

Naptár

29 martie-3 aprilie — *Stagiu practic al Colegiului Democrației la București.*

1 aprilie — Vizită la Delegația Comisiei Europene în România; — întâlnire cu președintele Senatului, Petre Roman; — vizită la Camera Deputaților și la Biroul pentru Informații Publice și Relații cu Societatea Civilă, vizită continuată la Comisia drepturilor omului, culte și problemele minorităților naționale, și la Comisia pentru Integrare Europeană, unde cursanții au fost primiți de președinții acestor comisii: Dan Marțian și, respectiv Valeria Mariana Stoica.

2 aprilie — Cursanții Colegiului Democrației au participat la conferința de presă comună a Președintelui României, Emil Constantinescu, și a Secretarului general al NATO, Javier Solana, după care s-au întâlnit cu Președintele României, Emil Constantinescu; Luminița Petrescu, consilier prezidențial, și Alexandra Caracotti, consilier de stat, le-au prezentat cursanților specificul, structura și modul de organizare a Președinției.

3 aprilie — Vizită, în cadrul stagiului practic, a cursanților Colegiului la Studiourile cinematografice Buftea.

3 aprilie — Aniversarea a cinci ani de existență a *Filiilei Satu Mare* a LPE.

15 aprilie — Inaugurarea *Serviciului de Îndrumare a Cetățenilor* la ocazionat dezbateră *Raporturile cetățenului cu autoritățile administrației publice*, organizată de Inițiativa Culturală Studențească. Din partea LPE a participat HALLER István.

16 aprilie — Întâlnirea-dezbateră *Drepturile omului în România în anul celei de-a cincizecea aniversări a adoptării Declarației Universale a drepturilor Omului*, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului, cu sprijinul Ministerului Justiției și Ministerului de Interne. Din partea LPE a participat HALLER István.

16-17 aprilie — În organizarea Institutului Europei Centrale a Fundației Teleki în colaborare cu Institutul Europei Centrale și de Est de la Lublin, a avut loc la Budapesta conferința internațională *Istorie și integrare*. LPE a fost reprezentată de Smaranda ENACHE, care a susținut un referat cu titlul *Istorie, politică și societate civilă în integrarea euro-atlantică*.

16-18 aprilie — În organizarea Direcției pentru Afaceri Politice a Consiliului Europei a avut loc la Budapesta seminarul internațional informativ pentru liderii ONG-urilor despre *modalitățile de cooperare cu Consiliul Europei*. Liga PRO EUROPA a fost reprezentată de SZOKOLY Elek.

18 - 24 aprilie — *Stagiul practic al Colegiului Democrației în Ungaria.*

18-19 aprilie — Vizită a cursanților la Gyula, oraș în care este concentrată mare parte a minorității române din Ungaria.

20 aprilie — La Primăria orașului Gyula Cursanții Colegiului au fost primiți de Isac György, șef de departament, care le-a prezentat structura autoguvernațiilor locale ale minorităților, și de Ioan Budai, președintele Autoguvernației Românilor din Ungaria.

21 aprilie — La Budapesta, Avocatul Poporului, Kaltenbach Jenő, le-a prezentat cursanților Colegiului funcțiile avocatului poporului în Ungaria; întâlnire cu Németh Zsolt, vicepreședinte al FIDESZ, care a conturat o hartă a partidelor politice din Ungaria; la Președinția Ungariei, cursanții au avut o întrevedere cu Göncz Árpád, președinte Ungariei; Eörsi Máttyás, secretar de stat la Ministerul Afacerilor Externe le-a făcut cunoscute cursanților principalele direcții ale politice externe a Ungariei.

22 aprilie — Întâlnirea la Guvernul Ungariei, cu Tabajdi Csaba, secretar de stat, a avut ca temă de dezbateră relațiile româno-maghiare și problemele minorităților din Ungaria; Gál Zoltán, președintele Parlamentului Ungariei le-a prezentat cursanților Colegiului structura și modul de funcționare al acestei instituții; Gellért-Kiss Gábor, președinte al Comisiei pentru Drepturile Omului și Minorități, a făcut o scurtă prezentare a relației instituției respective cu societatea civilă.

23 aprilie — Vizită la Ambasada României la Budapesta, unde ambasadorul României la Budapesta, Petru Cordoș, le-a vorbit cursanților Colegiului Democrației despre relațiile Ambasadei cu instituții din Ungaria și România; la Primăria Budapestei, Szolnoki Andrea, viceprimar, le-a prezentat cursanților potențialul pe care îl reprezintă turismul pentru o capitală; întrevedere cu președintele Oficiului Maghiarilor de peste Hotare, Törzsök Erika, care a ținut o prelegere despre relația minoritate/majoritate.

23-27 aprilie — În organizarea Institute for Democracy in Eastern Europe a avut loc la Varșovia cea de a unsprezecea întâlnire a Centrelor pentru Pluralism, cu tema *Nevoia de a conclura*. Din partea LPE a participat Smaranda ENACHE.

29 aprilie — Proiect on Ethnic Relations a organizat la Tîrgu Mureș dezbateră pe tema *Mass media în relațiile interetnice. Informare—opinie—impact*. Din partea LPE au participat Laura ARDELEAN, Smaranda ENACHE, SZOKOLY Elek.

30 aprilie — Filiala Satu Mare a LPE a prezentat la Tîrgu Mureș rezultatele cercetărilor *Familii mixte — factor de prevenire a conflictelor interetnice și interconfesionale în Transilvania*.

mărcius 29 - aprilis 3 — *A Demokrácia Kollégiumának bukaresti tanulmányútja.*

aprilis 1 — Látogatás az Európai Bizottság Romániai Küldöttségénél, — találkozás a Szenátus elnökével, Petre Romannal — látogatás a Képviselőháznál és a Közönségtájékoztató Irodánál; a találkozó az Emberjogi, vallási és kisebbségügyi bizottságnál folytatódott, továbbá az Európai Integrációs Bizottságnál, ahol a hallgatók az elnökökkel, Dan Maráianál illetve Valeria Mariana Stoicával találkozhattak.

aprilis 2 — A Demokrácia Kollégiuma hallgatói részt vettek a Románia Elnöke, Emil Constantinescu és a NATO főtitkára, Javier Solana által közösen megtartott sajtókonferencián, mely után fogadta őket Románia Elnöke, Emil Constantinescu; Luminița Petrescu elnöki tanácsadó és Alexandra Caracotti államtitkár bemutatta a hallgatóknak az Elnöki Hivatal sajtóosságait, szerkezetét és szervezési módját.

aprilis 3 — A Demokrácia Kollégiuma hallgatói, a tanulmányút keretében, meglátogatták a Buftea Filmstudiót.

aprilis 3 — A PEL *Szatmári Fiókszervezetének* öt éves fennállása alkalmából szervezett *ünnepség*.

aprilis 15 — *A polgárok kapcsolata a helyi adminisztrációval*, az ICS által szervezett vita, mely a Polgárok Tájékoztató Szolgálatát avatta fel. A PEL részéről HALLER István vett részt.

aprilis 16 — *Az emberi jogok Romániában az Emberi jogok egyetemes nyilatkozatának ötvenedik évfordulóján*, az Igazságügy minisztérium és a Belügyminisztérium támogatásával az IRDO által szervezett vita-találkozó. A PEL részéről HALLER István vett részt.

aprilis 16-17 — *Történelem és integráció*, budapesti nemzetközi konferencia a Teleki Alapítvány Közép-Európai Intézete és a lublini Közép- és Kelet-Európai Intézet közös szervezésében. Smaranda ENACHE, a PEL képviselője, bemutatta *Történelem, politika és civil társadalom az európai integrációban* c. előadását.

aprilis 16-18 — Az Európa Tanács Politikai Osztálya Budapesten nemzetközi szemináriumot szervezett nemkormányzati szervezetek vezetői számára *az Európai Tanáccsal való együttműködés lehetőségeiről*. A PEL részéről SZOKOLY Elek vett részt.

aprilis 18-24 — *A Demokrácia Kollégiumának budapesti tanulmányútja.*

aprilis 18-19 — A hallgatók *gyulai látogatása*; itt található a magyarországi román kisebbség java.

aprilis 20 — *Gyula Polgármesteri Hivatalánál* a Demokrácia kollégiuma hallgatóit Isac György osztályvezető fogadta, aki bemutatta a kisebbségek helyi önkormányzatának szerkezetét, valamint Ioan Budai, a Magyarországi Románok Önkormányzatának elnöke.

aprilis 21 — Budapesten Kaltenbach Jenő kisebbségi biztos bemutatta a hallgatóknak az ombudsman intézményének magyarországi szerepét; találkozó Németh Zsolttal, a FIDESZ Polgári Párt alelnökével, aki a magyarországi politikai pártokat mutatta be; Magyarország Elnöki Hivatalánál a hallgatók Göncz Árpáddal, Magyarország elnökével találkoztak; Eörsi Máttyás, a Külügyminisztérium államtitkára ismertette a hallgatókkal Magyarország külpolitikájának fontosabb irányelveit.

aprilis 22 — Találkozó Tabajdi Csaba államtitkárral a román-magyar kapcsolatok és a magyarországi kisebbségek témakörében; Gál Zoltán, a Magyar Parlament elnöke bemutatta az intézmény szerkezetét és működési módját; Gellért-Kiss Gábor, az Emberjogi és Kisebbségügyi Bizottság elnöke röviden ismertette a bizottság kapcsolatait a civil szervezetekkel.

aprilis 23 — Látogatás Románia budapesti Nagykövetségén, ahol Petru Cordoș, Románia nagykövete ismertette a Nagykövetség kapcsolatait magyarországi és romániai intézményekkel; Budapest Polgármesteri Hivatalánál Szolnoki Andrea alpolgármester bemutatta a főváros turisztikai lehetőségeit; találkozás a Határon Túli Magyarok Hivatala elnökével, Törzsök Erikával, aki előadást tartott a kisebbség/többség viszonyról.

aprilis 23-27 — *Az együttműködés szükségesszerűsége* címen az Institute for Democracy in Eastern Europe által szervezett tizenegyedik találkozó Varsóban. A PEL részéről Smaranda ENACHE vett részt.

aprilis 29 — *A sajtó az etnikumközi kapcsolatokban. Tájékoztató vélemény—hatás*, A Project on Ethnic Relations marosvásárhelyi vitarendezvénye. A PEL részéről Laura ARDELEAN, Smaranda ENACHE és SZOKOLY Elek vettek részt.

aprilis 30 — A PEL Szatmári Fiókszervezete bemutatta Marosvásárhelyen a *Végyes családok — az etnikum- és vallásközi konfliktusok megelőzésének tényezője Erdélyben* c. kutatás eredményeit.

Szokoly Elek

Directa de dreaptă a Alternativei dlui Vosgianian

Cu mai bine de doi ani în urmă, sub titlul „Jena democratică” a *Alternativei 2000*, mi-am notat într-un soi de jurnal de idei, următoarele: „Această jena —

afît de prezentă în rîndurile partidelor de opoziție (este vorba de cele care astăzi se află la putere, N.n.), unde PNȚCD-ul este mai mult sau mai puțin democratic (să-mi fie cu iertare!), cum o femeie este mai mult sau mai puțin virgină —, se manifestă nu numai prin prezența în sînul aceleiași mișcări (*Alternativa* fiind încă în stadiul de mișcare, N.n.) a lui Ilie Șerbănescu, reformist nevoie mare, cu voie de la poliție, (autorul abominabilului text «România, prela Est pentru extindere occidentală la Est» N.n.), alături de un Andrei Cornea, de exemplu, dar și prin faptul că își construiește **programul pentru anul 2000** (nu pentru 1996! — A.Pleşu), pe **principii de 1923**. A nu sesiza nici în preajma mileniului III că cheia democrației în țările Europei de

Est o constituie problema națională, care nu mai poate fi măturată sub covor cu «jenă democratică», prefăcîndu-ne că ne uităm în altă parte în timp ce sînt bătuți țigani, sînt culpabilizați evreii și ungurii, nici pretextînd permanent «extremismul» niciodată concretizat și identificat al UDMR-ului, «bau-bau»-ul de serviciu oricînd la îndemînă, pînă și pentru niște minoritari în criză de identitate, înseamnă că *Alternativa 2000* nu se va deosebi cu nimic de alternativele PNL-Câmpeanu, PUNR-Ceantea sau PAC-Țăran, iar președintele (inițiatorul) ei, deși minoritar asimilat, va rămîne, orice ar face, dacă nu un «bozgor sau jidan împuțit», un «armean șmecher», și nimic mai mult. Democrația română are respirația scurtă. Perspectiva sa maximă

se întinde pînă la perioada interbelică. Europa noastră este însă mult mai departe. Și în direcție tocmai opusă: nu în trecut, ci în viitor. Să nu fi aflat acest lucru încă *Alternativa 2000*?”

După intense transpirații politice în preajma Puterii, Alternativa României devenită între timp partid, puternic frustrat de marginalizarea sa în cadrul CDR-ului, a trecut la ofensivă. Cele zece porunci ale PAR (cam poetice), schițate probabil pe șervețelul de la micul dejun de unul dintre intelectualii alternativi, prezentate ca „manifest al dreptei politice” — altfel o grupare pînă acum mai onestă decît multe altele care au apărut (și dispărut) după ploile post-decembriste —, s-a hotărît să salveze România, nu „cu monarhia”, ci cu directa de dreapta. Cu „dreapta credință” (cum le place ortodocșilor să-și numească religia), proclamată drept „lider spiritual al poporului român”, cu iredentismul, ca instrument al mării probabil a bazei electorale prin refacerea României Mari și cu limba română, „ca singura limbă oficială pe teritoriul țării”. Ce să faci, dacă nu știi armeneste!

Ideile „Manifestului” nu depășesc nivelul locurilor comune. Dar asta e treaba internă a celor din PAR. Atunci însă cînd acest partid, în care mișună totuși intelectuali, poate valoroși în domeniile lor, nu a aflat încă de trendurile europene ale sfîrșitului de secol, ca să nu vorbesc de valorile, denumite îndeobște „europene”, apelînd în continuare la cele interbelice, evident idealizîndu-le, nu poți, în prima fază, decît să te îndoiești de calitățile lor politice. În prima fază, am zis, căci în cea următoare, nu putem să nu decodăm mesajele lor politico-ideologice, deloc inocente. Și ca să demonstreze că mesajele lor nu sînt doar declarative, iată că au și purces la punerea lor în practică, cu binecuvîntarea patriarhului Teoctist, firește,

prin organizarea „taberei de muncă și creație tipic de dreapta”, pentru ridicarea unei biserici ortodoxe — ei, unde credeți? În județul Olt? Nu. În județul Botoșani? Nu. În județul Bistrița? Nu. În județul Harghita, firește. Se mai îndoiește cineva după aceste glorioase acțiuni pionierești, că PAR-ul dlui Vosgianian a descoperit soluția ieșirii din criză a României?

Doar că patentul a fost înregistrat deja de episcopia Ortodoxă la Miercurea Ciuc, de Congregația Inimii Neprihănite la Odorheiu Secuiesc și este pe cale să fie făcută, după cum aflăm din presa zilei, și de carismaticul preot ortodox Todea la Malnaș Băi.

Constatarea că criza de identitate face ravagii, nu este nouă. Păcat că apelul la un soi de naționalism majoritarofil nu îi va aduce capitalul politic scontat. Poate spera dl. Vosgianian, împreună cu PAR, să devină atît de naționaliști încît să ia alegătorii celorlalte partide naționaliste? Sau vom asista doar la pierderea onoarei dlui Vosgianian, în timp ce pentru majoritatea electoratului sfîrșit va rămîne doar un „armean obraznic” care vrea să pară mai român decît este.

Ferește-ne Doamne de criza de identitate a celor asimilați și de gesturile lor compensatorii. Exemplele istorice, tocmai din splendida perioadă interbelică, ale unui Zelinski sau Szálasi ar trebui să ne fie de învățătură. Îl putem stima pe armeanul Vosgianian, chiar dacă nu se declară român. Cred că limba armeană poate exprima conceptele fundamentale ale drepturilor omului la fel de bine ca limba română. Cu condiția s-o știi. După cum cred că și Biserica Armeană poate la fel de bine sluji credința în nemurirea sufletului ca cea Ortodoxă Română. Cu condiția s-o ai.

Pe cînd organizarea și a altor „tabere de muncă”, specifice dreptei politice? În definitiv, *Arbeit macht frei*.

Marginalii la o întâlnire-dezbatere

Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO) a organizat la 16 aprilie a.c., cu sprijinul Ministerului Justiției și Ministerului

de Interne, o întâlnire-dezbatere sub genericul „Drepturile Omului în România în anul celei de-a 50-a aniversări a adoptării Declarației Universale a Drepturilor Omului”.

UN „SPRIJIN” RECIPROC — ÎN FOLOSUL CUI?

După ce de la începutul anului 1990 au apărut nenumărate partide politice și organizații neguvernamentale, pentru a crea un haos total guvernul din aceea perioadă a promovat organizații neguvernamentale și formațiuni politice — de multe ori cu denumiri aproape similare cu cele deja existente —, pentru îmbunătățirea propriei imagini. Creațiunile false, care nu apar ca o inițiativă a societății civile, în terminologia de specialitate se denumesc GONGO-uri (denumirea provine de la Governmental Organised Non-Governmental Organisation — organizații neguvernamentale create de guvern), spre a le delimita de ONG-uri și BONGO-uri (organizații neguvernamentale orientate spre afaceri, cu interese economice). GONGO-urile au fost sprijinite în timpul regimului Iliescu din taxele și impozitele cetățenilor, ca, la urma urmei, acest sprijin să fie întors guvernului prin laude și salve de aplauze.

Surprinzător, aceste GONGO-uri nu s-au desființat după schimbările din noiembrie 1996, și-au schimbat doar stăpînul, pe care îl servesc cu o amabilitate constantă și fără muștrări de conștiință. Mai mult, se dovedesc a fi destul de înstărite — din nou trebuie subliniat, din banii contribuabilului — participînd la seminarii internaționale, unde afirmă că situația

din România tinde să capete nuanțe roz-bonbon.

CÎND SINGURUL ARGUMENT ESTE AUTORITATEA

Întîlnirea-dezbatere organizată de IRDO a început cu prezentarea situației drepturilor omului din România de către col. Ioan RUSU, director al Direcției Juridice din Ministerul de Interne, care, după o tiradă de generalități, s-a referit la un caz concret din Tîrgu-Mureș (disputa iscată în jurul audierii unui inculpat în limba maghiară), și a considerat că folosirea limbii materne în procesele penale și în fața organelor de urmărire penală este un exemplu elocvent pentru situațiile cînd se face abuz de un drept. Drepturile omului, în accepțiunea referentului, trebuie subordonate Constituției României, care în cauza amintită prevede cît se poate de clar: în România limba oficială este limba română. Astfel, nu se poate tolera nici ca poliștii din județele Harghita și Covasna să fie obligați să învețe limba maghiară doar pentru că infractorii se prefac că nu cunosc limba română și refuză folosirea ei.

După ce semnatarul prezentului articol a ridicat cîteva argumente de luat în seamă — tratatele internaționale la care România este parte, Constituția României acordînd înființate acestor tratate chiar față de propriile-i prevederi, Codul Penal al României care prevede dreptul acuzatului de a folosi limba pe care o înțelege mai bine, faptul că prin traducerea în limba română a depoziției nimeni nu are de pierdut —, singurul argument al col. Ioan RUSU a rămas cel autoritar: „*Sînt specialistul Ministerului de Interne în drept constituțional, și știu ce spun. De-altfel Convenția-cadru pentru minoritățile naționale este doar o recomandare, respectarea sa este facultativă.*” O nouă intervenție a clarificat că acel document nu este deloc facultativ, de la 1 febru-

arie 1998 Consiliul Europei monitorizează respectarea lui.

Prefectul județului Mureș, Dorin FLOREA, s-a folosit de moment pentru a susține că guvernul României este profund proeuropean, dar organizațiile neguvernamentale care se autodefinesc ca fiind proeuropene (aluzie la Liga PRO EUROPA) nu fac altceva decît să strice imaginea României. Totodată și-a exprimat supărarea față de Consiliul Europei care ia în seamă scrisori trimise de „niște” persoane, adică simpli cetățeni. Reprezentantul Ligii a încercat să explice că exact în acest fapt constă democrația precum și utilitatea Consiliului Europei: orice persoană poate adresa o plîngere sau o petiție Comisiei Europene a Drepturilor Omului, fără a cere permisiunea vreunor autorități de stat. Poate pentru unii acest lucru este revoltător, dar regulile jocului erau foarte clare în momentul în care România a aderat la Consiliul European. Iar aderarea la Uniunea Europeană și la NATO, atît de importantă guvernului proeuropean (și organizațiilor proeuropene) va aduce după sine lărgirea democrației — posibilă doar cu o mentalitate total diferită de cea exprimată de prefectul Dorin FLOREA.

CUM RĂMÎNE CU IMAGINEA ROMÂNIEI?

În ultima perioadă s-a vehiculat, destul de vehement, că organizațiile internaționale ca *Amnesty International* sau organizații neguvernamentale din România prejudiciază imaginea țării — deși cazurile din mult discutatul raport se recunosc ca fiind reale. Nu poliștii care bat măr copii de 10 ani strică imaginea României, nu proprietarii de localuri care interzic accesul persoanelor de culoare, nu legiuitorii care nu au modificat Codul penal conform promisiunilor date Consiliului Europei. Nu ei, ci organizațiile neguvernamentale. Se uită că, pentru a trata o problemă, trebuie măcar să îi recunoști existența.

Prin urmare, nu este de mirare că și actualul guvern sprijină GONGO-urile. Se pare că nu se dorește o îmbunătățire a imaginii prin acțiuni concrete, ci printr-o logoree lipsită de conținut. Astfel la dorințele de integrare europeană a României răspunsul este pe măsură: foarte politicos, dar tot afit de vag și fără rezultate palpabile.

Smaranda Enache

Istorie și politică în integrarea euro-atlantică

cincizeci de ani de comunism avem șansa și oportunitatea de a ne sincroniza istoria cu cea a Europei.

În România se subliniază adeseori faptul că am aparținut dintotdeauna Europei. Într-adevăr, din punct de vedere geografic și istoric, am fost mai mult sau mai puțin parte a Europei; însă astăzi Europa înseamnă nu numai un spațiu geografic comun sau o piață comună, ci și valori comune, angajamente comune, securitate comună.

Viziunea unei noi Europe, așa cum reiese ea din Tratatul de la Maastricht, Tratatul de la Amsterdam sau din Agenda 2000, nu se reduce la dimensiunea economică. Europa înseamnă astăzi stat de drept, respectarea drepturilor omului, protecția minorităților, și, în ansamblu, un proiect de schimbare profundă a istoriei, a structurii statelor, a relațiilor cu vecinii.

Această viziune înseamnă că diferențele legitime de limbă, tradiție, religie nu mai constituie obstacole în calea adoptării unei ierarhii comune de valori, dimpotrivă, unitatea în diversitate devine bogăția și puterea Europei.

O economie de piață prosperă nu este unicul argument decisiv în favoarea integrării

Este de asemenea evident că, deși dezvoltarea economică este un element cheie al integrării, nu este nici pe departe un element suficient în sine. Exemple recente ale procesului de integrare demonstrează fără urmă de îndoială că o economie de piață prosperă nu este unicul argument decisiv în favoarea integrării: țări precum Slovacia sau Turcia, cu date economice neîndoios pozitive, nu s-au numărat printre primele invitate la procesul de preaderare la Uniunea Europeană.

UE (și mai nou NATO) acordă un interes deosebit evaluării democrației și statului de drept din statele candidate. Dacă democrația unei țări este fragilă, dacă drepturile omului sînt încălcate, dacă drepturile minorităților sînt simple vorbe, ea nu are cum să devină parte a instituțiilor europene.

Integrarea înseamnă aliere, încetarea

ostilităților, abandonarea oricăror dispute istorice. Integrarea mai înseamnă o angajare profundă a țărilor noastre față de pluralismul democrației europene, un angajament care trebuie asumat nu numai de guverne, ci și de populație. Integrarea înseamnă afit o schimbare de auto-percepție, cât și de apreciere a celuilalt, fie minoritate ori vecin, care nu mai este un inamic, ci un partener de încredere.

Am credința că discursul istoricilor are puțința de a sprijini acest important proces.

Am avut în ultimii cincizeci de ani o istorie diferită de cea a democrațiilor vest-europene și nord-americane stabile. Acolo, libertatea, democrația și o bunăstare crescîndă le-au fost prielnice dezvoltării unei viziuni noi asupra umanității, în care sînt promovate valorile integratoare. În partea noastră de lume însă, am fost martorii unei dictaturi ideologice, ai mutilării drepturilor fundamentale și a libertății, ai izolării și privațiunilor de toate felurile. Ne-am înfățișat de aceea la reunificarea Europei cu o experiență distinctă, cu o voce distinctă, și, de ce nu, cu o viziune distinctă asupra istoriei. Comunismul a reprimat dezbaterile unor teme precum istoria, progresul, integrarea. De aceea, misiunea care ne așteaptă, — de a umple acest gol fără a renunța la propria noastră identitate —, este una extrem de dificilă. Trebuie să construim o societate nouă, și în același timp trebuie să ne sincronizăm cu proiectul european, să îi internalizăm filosofia și logica. Și toate acestea în contextul în care ne lipsesc timpul, prosperitatea și securitatea!

Este binecunoscut faptul că istoria s-a aflat multă vreme sub control politic și că nu o dată a jucat rolul de religie laică. Se știe de asemenea că este de periculoasă uniformizarea istoriei: democrația este de neînchipuit în absența pluralismului. Ceea ce s-a întîmplat nu demult în fosta Iugoslavie este o ilustrare a ravagiilor pe care le poate produce o percepție istorică incrementată a națiunii și a statului național.

Istoria națională poate fi cu ușurință pervertită în istorie naționalistă

Istoria națională poate fi cu ușurință pervertită în istorie naționalistă, legitimînd o viziune parțială asupra trecutului, producînd stereotipii, anateme, dorința de autoritarism: un fals sentiment de superioritate națională, o ideologie a dominației naționale asupra celorlalți, excluzînd din istorie minoritățile, femeile, și alte grupuri marginalizate.

Această istorie este în strînsă legătură cu națiunea și cu statul-națiune, multiplicînd o imagine de sine idilică, figurile eroice, patriarhatul, valorile abstracte, ostilitatea față

de vecini și față de diferențele lingvistice, culturale, religioase interne.

Istoria națională oficială exclude istoria locală, tradițiile regionale, fiind trunchiată de prejudecăți și percepții false. Din păcate, schimbările din istoria oficială sînt nesemnificative: evenimentele, eroii, faptele, precum și abordarea lor au rămas aceleași cu cea de dinaintea de 1989, în ciuda a nenumărate seminarii, colocvii și întruniri ce au fost organizate pentru a supune dezbaterii viziunea tradițională asupra istoriei, ceea ce poate constitui un obstacol serios în calea procesului de integrare.

Nu este o istorie care să ne ajute să înțelegem mai bine lumea contemporană și societatea în care trăim.

Influența istoricilor din România devotați unui tip onest și pluralist de discurs istoric este crescîndă în universități, dar nu și în mass media, în programele școlare și în mecanismele de decizie politică.

Dacă nu îi mai pot controla pe istorici, politicienii mai pot controla în schimb discursul istoric public

Istoria oficială încă mai deține monopolul asupra spațiului public. Dacă nu îi mai pot controla pe istorici, politicienii mai pot controla în schimb discursul istoric public și nu par să fie conștienți de riscuri, căci cum ne putem integra în Europa fără să recunoaștem că discursurile referitoare la vecini, la minorități, sau la istorie au fost deformat? Faptul că programa școlară și chiar și cea universitară s-au schimbat foarte puțin este cea mai elocventă dovadă a rezistenței la schimbarea istoriei naționale oficiale de tip tradițional. Pe de altă parte, discursul istoric este totuși, din fericire, pluralist, iar canalele de difuzare a acestui pluralism devin la rîndul lor multiple.

Care ar putea fi, în cele din urmă, rolul istoriei astăzi?

Să ne pregătească pentru viitor; să ne conecteze la modernitate după cincizeci de ani de izolare; să ne ajute să depășim stereotipurile, fără să creăm un internaționalism idilic; să înțelegem mai bine tendințele globale și să ne reconciliem cu propriul trecut. După experiența dramatică pe care au avut-o prin confiscarea discursului istoric de către politică, istoricii ar putea răspunde că acestea duc la un militarism impropriu științei istoriei, la o nouă instrumentalizare a ei. Dar ei nu pot totuși refuza să remedieze ceea ce alți istorici au mutilat: ade-vărul, oricît de relativ sau parțial ar fi el în lumina caleidoscopică a postmodernității.

Ce reprezintă *acquis-ul* comunitar?

În mod concret, *acquis-ul* comunitar este totalitatea drepturilor și obligațiilor reale și potențiale din sistemul Uniunii Europene și din cadrul instituțional al acesteia. În total, acestea se ridică la 80.000 de pagini de texte legislative! *Acquis-ul* se dezvoltă continuu și, în consecință, pentru fiecare țară ce solicită aderarea la Uniunea Europeană vor deveni obligatorii:

1. Conținutul, principiile și obiectivele politice ale tratatelor Uniunii Europene, inclusiv Tratatul de la Amsterdam.

2. Legislația adoptată în aplicarea tratatelor și jurisprudența Curții de Justiție cât și declarațiile și rezoluțiile adoptate în cadrul Uniunii Europene.

3. Acțiunile comune, luările de poziții comune, declarațiile, concluziile și alte acte în contextul Politicii Externe și de Securitate Comune. În momentul aderării, noile state membre ar trebui să fie dispuse să joace un rol activ în PESC, potrivit definiției sale în Tratatul de la Amsterdam și stadiului în care se află în momentul aderării. Noile state membre vor trebui, de asemenea, să fie capabile să aplice aceste documente, în special partea privind progresul și consolidarea democrației și a statului de drept, și respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

4. Acțiuni comune, luări de poziții comune, convenții încheiate (de exemplu, Europol) și semnate, rezoluțiile, declarațiile și celelalte

documente însușite în domeniul Justiției și al Afacerilor Interne. Noile state membre trebuie să-și asume alinierea instituțiilor, sistemului de management și administrativ la normele Uniunii Europene pentru a putea implementa în mod eficient *acquis-ul* comunitar și, mai înainte de toate, să adopte și să implementeze măsuri privind controlul frontierelor externe, al azilului politic și imigrării, luptei împotriva crimei organizate, terorismului și a traficului de droguri. În momentul intrării în vigoare a Tratatului de la Amsterdam, legislația Schengen va fi complet integrată în cadrul general al Comunității. Noile state membre vor trebui să creeze condițiile și să implementeze procedurile care vor face posibilă eliminarea frontierelor.

5. Acordurile internaționale încheiate de Uniunea Europeană și cele încheiate de statele membre între ele în domeniul activităților comunitare. Legislația include, de asemenea, toate angajamentele și politicile Uniunii Europene ce se desfășoară în afara acesteia: politica comercială, Regiunea Economică Europeană (EEA, la care țările candidate vor adera în mod automat după ce devin membre ale Uniunii Europene), parteneriatul și acordurile euro-mediteraniene, uniunea vamală cu Turcia, acorduri cu Statele Unite ale Americii și Japonia, etc. UE acordă importanță deosebită relațiilor sale cu Rusia și Ucraina și acordurilor de parteneriat și cooperare semnate cu republicile fostei Uniuni Sovietice care vor trebui respectate și de țările Central și Est-Europene în momentul aderării lor la UE. Viitoare țări membre se vor alătura și Convenției Lomé și vor trebui să contribuie la Fondul European de Dezvoltare (FED).

Aceste principii generale de acceptare și aplicare a *acquisul comunitar* pot deveni relative din cauza unor măsuri sau perioade de tranziție ce pot fi negociate cu UE în oricare din sectoarele care pot fi importante pentru unele din țările candidate. Cu toate acestea, UE insistă ca aceste măsuri și perioade de tranziție să fie limitate în timp și să fie însoțite de un plan precis de anulare a lor. În plus, sub nici o formă țările candidate nu trebuie să tulbure buna funcționare a pieței interne sau să producă distorsiuni majore în concurența din cadrul UE.

Apărut în: *Uniting Europe*
no. 2 - 13 April 1998

Traducere și adaptare
de Judith-Andrea Kacsó

BIBLIOTECĂ

Noi intrări în biblioteca LPE

MINORITĂȚI

- Viorel Marineasa, Daniel Vighi, Valentin Sămîntă: *Deportarea în Bărăgan*
- Viorel Marineasa, Daniel Vighi: *Rusalii '51*
- Miodrag, Liubomir Stepanov: *Golgota Bărăganului*
- *Cigányoknak mécsvilága — történelem és irodalom*

POLITICĂ & POLITOLOGIE:

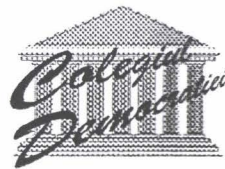
- Samuel P. Huntington: *Ciocnirea civilizațiilor*
- Ovidiu Pecican & Enikő Magyar-Vincze: *Transition in Central Eastern Europe*
- Dan Pavel: *Cine, ce și de ce?*

PEDAGOGIE:

- *Romamécs 1, 2, 3, 4* — Az interkulturális oktatás alternatív és kísérleti olvasókönyve az általános iskola 1-4. osztálya számára. Ajánlott irodalom a debreceni Roma Pedagógiai Program alkalmazásához.

(K. J.-A.)

Tineri tîrgu-mureșeni pe drumul afirmării

Vizitele efectuate de Colegiul Democratiei la București în perioada 29 martie - 3 aprilie și la Budapesta în intervalul 18 - 24 aprilie au constituit de fapt un studiu „în oglindă” al principalelor instituții ale statului de drept din cele două țări: parlamentul, guvernul și președinția, precum și o luare de contact cu cele două ambasade, cea maghiară din București și cea română din Budapesta, similitudinile în organizare, dar și particularitățile din fiecare țară avînd rolul de a fundamenta cunoștințele teoretice dobîndite anterior.

Căldura cu care cursanții au fost întîmpinați de către președintele României, domnul Emil Constantinescu, precum și de președintele Ungariei, domnul Árpád Göncz, precum și interesul manifestat de înaltele gazde problemelor ridicate de tinerii oaspeți, au fost mai elocvente decît orice explicație *ex cathedra* despre cum trebuie să fie un președinte. Demnă de menționat a fost emoția cu care președintele Árpád Göncz a rememorat întîlnirea din mai 1997 de la Tîrgu-Mureș cu președintele Emil Constantinescu, pe care a caracterizat-o ca

Guvernului României, cît și la Ministerul de Externe maghiar, primiți fiind de către secretarii de stat ai acestor instituții, domnii Florin Lupescu și, respectiv, Eörsi Mátyás, a avut de acum un caracter absolut normal. La Ministerul de Externe ungar, tinerilor veniți din Tîrgu-Mureș li s-au expus principalele coordonate ale politicii externe ungare și anume: integrarea euro-atlantică, relațiile bilaterale cu țările vecine și relațiile cu maghiarii de peste hotare. Aceste probleme au fost, de altfel, dezbătute și în alocuțiunile domnului Tabajdi Csaba, secretar de stat în guvernul ungar, cît și de doamna Törzsök Erika, președinta Biroului pentru maghiarii de peste hotare.

Vizita la Primăria generală a Budapestei a avut rolul de a familiariza cursanții cu problemele administrației locale, replica urmînd să o avem acasă, unde vom vizita Primăria orașului Tîrgu-Mureș cursanții avînd de efectuat, cu această ocazie, o temă de atelier.

Așa cum am amintit mai sus, un loc important în cadrul acestor două deplasări l-a avut și vizitarea celor două ambasade, ale României și Ungariei, prilej de a cunoaște strădaniile depuse de diplomații celor două țări în direcția unei cît mai bune cunoașteri reciproce. Domnul Petru Cordoș, ambasadorul României la Budapesta (originar din Tîrgu-Mureș) și domnul Victor Micula, secretar IV al ambasadei, au prezentat tinerilor aspecte din activitatea ambasadei, cît și condițiile ce se cer celor ce vor să se implice în activitatea diplomatică.

Un rol aparte în cadrul vizitei din Ungaria l-a constituit vizitarea comunității românești a primăriei orașului Gyula (Jula), oaspeților fiindu-le prezentată legea autogovernării locale din Ungaria și modul în care este ea aplicată. Cu această ocazie, domnul profesor Ioan Budai, președintele Autogovernării

În compania ambasadorului Ungariei la București: dl. Szócs Ferenc

românilor din Ungaria, directorul liceului românesc „Nicolae Bălcescu” din localitate a prezentat asistenței activitatea și problemele comunității românești din localitate și împrejurimi.

românilor din Ungaria, directorul liceului românesc „Nicolae Bălcescu” din localitate a prezentat asistenței activitatea și problemele comunității românești din localitate și împrejurimi.

Se desprinde din toate acestea convergența politicii adoptate de cele două state în privința integrării europene. Indiferent de orientarea politică a politicienilor maghiari, aceștia au fost unanimi în sprijinirea prin toate mijloacele a integrării României în organisme europene.

De aceeași căldură și înțelegere s-au bucurat cursanții Colegiului și în cadrul parlamentelor celor două țări, unde s-au întîlnit cu președintele Senatului României, domnul Petre Roman, și președintele Parlamentului Ungariei, domnul Gáll Zoltán. Cu această ocazie, cursanții Colegiului s-au interesat și despre aspectul reprezentării minorităților naționale în cele două parlamente. În răspunsul său, domnul Gáll Zoltán și-a exprimat regretul pentru faptul că parlamentul ungar nu a acordat vot favorabil reprezentării minorităților naționale, motivul invocat de majoritatea parlamentară ostilă acestei inițiative fiind acela că reprezentarea minorităților naționale în absența unui suport politic ar dăuna activității parlamentare ca atare.

Tinerii au avut prilejul de a lua contact cu președintele Comisiei pentru Drepturile Omului, Minorități naționale, etnice și religioase din Parlamentul ungar, domnul Gellért Kis Gábor și cu președintele comisiei similare din Parlamentul României, domnul Dan Marțian. Relațiile acestor comisii cu societatea civilă și nu în ultimul rînd colaborarea acestor comisii în cadrul relațiilor interparlamentare, au format obiectul unor animate discuții.

Integrarea în organisme europene constituie o preocupare constantă în politica externă a celor două state, dar și în cadrul tematicii de studiu a colegiului. De aceea, vizita făcută de tinerii cursanți la Departamentul de Integrare Europeană din cadrul

Datorită interesului purtat de către factorii politici din ambele capitale activității ce o desfășurăm, tinerii noștri cursanți s-au întors acasă cu un bogat bagaj de cunoștințe și de experiență. Chiar și modul neașteptat în care, cîțiva dintre ei au fost apostrofați, în ascensorul parlamentului la București, de către un deputat reprezentînd una din extremele politicii românești, cum că „cheltuiesc de pomană banii în timp ce în țară se moare de foame”, a fost pilduitor pentru aceștia. Îl asigur pe domnul deputat că din acel moment domnia sa și-a pierdut și bruma creditului de simpatie pe care unii dintre acești tineri i l-ar fi acordat. Față de remarcă de mai sus, trebuie menționat în încheiere, că scopul Colegiului, dar și al Ligii Pro Europa care-l inițiază, nu este acela de a forma „ieniceri politici”, ci cetățeni demni, conștienți de capacitățile și de menirea lor în societatea civilă a României de azi, dar mai ales a celei de mâine.

Mircea Suhăreanu

București...

TÎRGU-MUREȘ, 29 MARTIE

Este ora 7 a ultimei duminici din martie și se pare că plecăm cu mic și mare în ceea ce pe program apare scris drept stagiul la București al Colecțiunii Democratice.

Prima oprire semnificativă — Sinaia, mai precis Castelul Peleş, fostă reședință a familiei regale române. Totul strălucește, luxul ia forma lui cea mai pură, locul amintește de un basm cu regi și regine, cu prinți și prințese. Asta a și fost, nu demult. Începem să-l înțelegem pe Villon cu al său: „*Où sont les neiges d'antan?*” Luăm cu asalt colțul unde se comercializează vederi, încercăm să furăm un pic din sufletul Peleşului...

Somnul își face și el apariția, după o masă copioasă, târziu în noapte.

BUCUREȘTI, 30 MARTIE

Aceeași oră groaznică de trezire.

Conform celor parcă impuse de restaurant, masa de dimineață se servește la 8 FIX. Îmbarcarea în autocar la 9, dar cum nu sîntem nemți se face 9³⁰ cînd plecăm spre prima întîlnire de rang înalt: Ambasada Ungariei la București. Prima impresie despre București, aceea a unui oraș plin de mizerie, pe care am împărtășit-o ieri la intrarea în oraș, este într-o oarecare măsură estompată de curățenia ce apare în centru, — rezultatul strașnicei campanii de curățire a orașului dusă de primarul general interimar, Viorel Lis.

Clădirea în care se află ambasada Ungariei păstrează marca arhitecturii antebelice, plăcerea pe care o resimțim la intrare este reconfirmată de prestația unor gazde excelente, domnii Szöcs Ferenc și Balogh Csaba.

Domnul ambasador Szöcs Ferenc ține să sublinieze importanța pe care o acordă Ungaria relației sale cu România, deplinul sprijin pe care țara sa îl acordă fărăi noastre în demersurile sale de integrare euro-atlantică, faptul că impunerea de vize cetățenilor români nu reprezintă o problemă de actualitate a diplomației maghiare.

După un prînz luat în același loc în care așezăm neamului iau masa, adică bufetul Senatului, descindem în clădirea Senatului la a cărei intrare sîntem atent percheziționați de către de pe acum deja celebrii SPP-iști.

Întrevederile din așa-numitul salon verde cu diverși parlamentari — domnii Blejan, Caraman, Eckstein — aruncă o lumină mai concretă asupra structurii, rolului și mecanismelor procesului legislativ.

Finalul vizitei în Senat a fost încadrat de o fotografie de grup în sala de sedințe alături de un fost elev țîrgumureșean, după cum a dorit să menționeze, domnul Paul Păcuraru. Pe culoare l-am putut zări și pe domnul senator Radu Vasile, personaj ce avea să apară în prim-planul opiniei publice doar peste cîteva ore.

Sosirea în jurul orei 7³⁰ la complex aduce și bomba lunii: demisia premierului Victor Ciorbea din dubla sa postură de premier și primar general al Capitalei.

Sosisem la București să schimbăm guvernul.

BUCUREȘTI, 31 MARTIE

Aceeași oră de cazarmă, același episod cu punctualitatea, aceeași celebri SPP-iști, dar o altă instituție: sîntem pe Calea Victoriei, sediul Guvernului, guvern fără premier la ora la care intrăm și cu premier atunci cînd ieșim, fie el și interimar, în persoana ministrului de interne Gavril Dejeu.

La Guvern sîntem primiți la trei departamente: la Departamentul Integrare Europeană (Florin Lupescu), la Departamentul Minorității Naționale (Klaus Fabritius), Departamentul de Informații Publice (Eugen Toma) și de către secretarul general adjunct al guvernului, domnul Anton Niculescu. La ultima din aceste întîlniri, majoritatea verbelor rostite de către domnul Eugen Toma sînt la viitor și condițional — „*vom face*”, „*ar trebui să*” —, făcîndu-ne să ne întrebăm: „*De ce nu s-a făcut nimic pînă acum avînd în vedere că vă aflați de un an și jumătate aici?*”

Oricum plecăm din Guvern și cu o altă întrebare existențială: „*De ce ni s-au reținut aparatele audio și video la intrare atîta timp cît cuvîntul transparență ne-a fost repetat cu asiduitate?*”

Afară, mai multe pancarte decît manifestanți cereau demisia guvernului. Care?

1 APRILIE, TOT BUCUREȘTI

Purcedem către sediul Delegației Uniunii Europene, unde sîntem primiți într-o atmosferă realmente europeană de către prim consilierul Delegației, domnul Steffen Skovmand, și de reprezentanții locali, doamnele Mariela Neagu, respectiv, Angela Cristea.

În drum spre Camera Deputaților, sîntem anunțați prin intermediul telefoniei mobile digitale că sîntem așteptați de către președintele Senatului, domnul Petre Roman. Trecînd peste suspiciunea unei păcăleli

de 1 aprilie, ne deplasăm la sediul Senatului, și sîntem trecuți peste canalele protocolare și introduși în sala de conferințe a președinției Senatului. Farmecul domnului Petre Roman, amabilitatea sa, ne dau explicația succesului pe care l-a avut domnia sa în rîndul electoratului feminin.

Traficul bucureștean nu se dezmente, dar ajungem în cele din urmă la celebra Casă a Poporului — Palatul Parlamentului — a treia clădire ca mărime a lumii, începută în „Epoca de Aur” și continuată în cea poleită cu Aur. Totul este supradimensionat în mod grotesc.

Urmînd același sistem ca și la Senat, structură, proces legislativ, intrăm apoi la două comisii: cea de drepturile omului — domnul deputat Dan Marțian, cu un discurs atotcuprinzător, și la cel de Integrare Europeană — doamna Mariana Stoica, deputat P.D., a cărei preocupare constă în alinierea legislației românești la nivelul celei europene, domnia sa inițiind un asemenea proiect de lege, cel privind legalizarea prostituției.

Un incident simpatic: într-unul din lifturile Parlamentului, aflînd cine sîntem, domnul deputat Ioan Gavra se lansează într-o serie de declamații bufonice: că în timp ce țara moare de foame sînt cheltuiți bani pe asemenea întreprinderi (adică noi).

Într-adevăr, dacă educația este o chestiune de mîna a doua, atunci domnul deputat este un real succes educațional.

2 APRILIE, ÎNCĂ BUCUREȘTI

Ultima zi efectivă de ședere în București ne poartă spre Cotroceni, către instituția prezidențială, unde avem plăcerea de a asista pe viu la conferința de presă susținută de către Secretarul General al NATO, domnul Javier Solana, și de către președintele României, domnul Emil Constantinescu, pentru ca mai apoi să ne fie dezvăluite cîte ceva din atribuțiile și activitatea unui consilier prezidențial de către doamnele Luminița Petrescu și Alexandra Caracotti, a căror deschidere în ale dialogului este o dovadă că ceva s-a schimbat odată cu momentul noiembrie 1996.

3 APRILIE

Despărțire oarecum grea de București cu care ne-am obișnuit deja, un oraș viu ce mai păstrează și după 8 ani înscrise pe unul din zidurile Universității simbolul unei generații: „**Zonă liberă de neocomunism**”.

C'était beau, mais c'est fini.

...și Budapesta

18 APRILIE, TÎRGU-MUREȘ

Cele două săptămîni ce despărteau cele două stagii au trecut repede și într-o zi de sîmbătă, în ajunul Paștilor ortodoxe, ne imbarcăm din nou în autocar cu destinația Gyula, primul pas în călătoria noastră către Budapesta.

Trecerea graniței este pentru majoritatea dintre noi primul pas dincolo de graniță. După numai cîțiva metri ne întîlnim cu o altă lume: șosele impecabile, curățenie.

Sosim în Gyula, un orașel multietnic (există o puternică comunitate românească ce conviețuiește alături de cea maghiară și germană) și sîntem cazați la internatul liceului românesc din localitate. Masa urmează s-o luăm pe parcursul celor trei zile în Gyula la un mic, dar pitoresc restaurant din oraș, coborît parcă din negura timpului din unul din hanurile de odinioară.

Oboseala și-a pus amprenta asupra tuturor, chiar și cei care ar fi trebuit să sârbătorească învierea optînd, după un scurt tur al împrejurimilor, pentru odihnă.

19 APRILIE, GYULA

Excelentă bucătăria maghiară.

Găsim în Gyula un orașel cu o arhitectură contrastantă: părții istorice a orașului i se opune o arhitectură modernă, tipică unui oraș european de sfîrșit de secol XX.

20 APRILIE, GYULA

Punctul central al deplasării noastre în Gyula îl constituie vizita efectuată la primăria orașului, loc unde ni se oferă primele informații despre un subiect ce urmează să mai revină în discuție pe parcursul stagiului nostru, și anume acela al sistemului de autogovernare pe criterii etnice practicat în Ungaria (formă atît de blamată în România).

Avem o întrevvedere și cu liderul comunității românești din Ungaria, domnul Ioan Budai, care ne vorbește despre greutățile cu care se confruntă minoritatea românească din această țară.

În amiază — plecarea spre Budapesta, oraș în care ajungem către seară, după o scurtă escală în Szolnok, și sîntem cazați în elegantul internat al Colegiului Reformat Ráday (Ráday Kollégium), situat în centrul capitalei maghiare.

Budapesta este un oraș în care, deși am încercat, nu am reușit să ne rătăcim, cu toate că mulți dintre noi nu vorbesc limba maghiară.

Dunărea îl împarte în două (vechile orașe Buda și Pesta), legătura făcîndu-se prin cinci poduri uriașe.

O plimbare pe unul din podurile Dunării sau o primă imagine de sus, de pe Halászbástya, a întregului oraș îți dă senzația că te afli pe punctul unei revelații.

21 APRILIE, BUDAPESTA

O primă întrevvedere avută în capitala Ungariei a fost aceea cu Avocatul Poporului (în Ungaria există patru, spre deosebire de România, unde există unul singur) avîndu-l ca gazdă pe domnul Kaltenbach Jenő, care ne-a vorbit despre activitatea pe care o desfășoară un asemenea demnitar, activitate în mare parte asemănătoare cu cea a omologului său român, dar mai bine organizată.

Ne îndreptăm spre principalul partid de opoziție la acea oră, FIDESZ-ul (acum partid de guvernămînt), fiind primiți de vicepre-

ședintele acestui partid, domnul Németh Zsolt, care reușește să ne cucerească cu amabilitatea sa, dar și cu ideile pe care partidul său dorește să le promoveze odată ajuns la putere.

Prima intrare în clădirea comună a Parlamentului și Președinției maghiare o facem pentru cea din urmă, avînd plăcerea de a fi primiți de către președintele republicii, domnul Göncz Árpád. Dacă domnul Petre Roman a reușit să ne impresioneze la București, domnul președinte Göncz dă o replică pe măsură, caracteristica cea mai pregnantă a prestației sale fiind buna dispoziție, trecînd peste toate barierele ce poate le-ar fi impus o întrevvedere cu un șef de stat, făcîndu-ne să abandonăm orice emoție sau crispare firești, nu-i așa, la o asemenea vizită.

În finalul vizitei avem o întrevvedere cu domnul Eörsi Mátyás, de la Ministerul Afacerilor Externe, care ne prezintă pe scurt obiectivele politicii externe maghiare, atît în relațiile sale cu vecinii, cît și în ceea ce privește integrarea euro-atlantică a Ungariei.

22 APRILIE, BUDAPESTA

O altă zi plină de întîlniri la nivel înalt — începută cu o interesantă vizită la Guvernul Ungariei (gazdă domnul Tabajdi Csaba secretar de stat) prezentîndu-ni-se în mare realizările și nerealizările regimului Gyula Horn, structura aparatului guvernamental, cît și greutățile pe care le are de înfruntat Ungaria după 8 ani de postcomunism; și continuată cu cea de la Parlamentul maghiar, cu președintele acestuia, domnul Gáll Zoltán.

Sistemul parlamentar maghiar este diferit de cel românesc, un sistem unicameral, care a facilitat funcționarea procesului legislativ, dar care nu a permis reprezentarea minorităților naționale în parlament — situație ce se dorește a fi reglementată, existînd în Ungaria un tot mai puternic curent adept al bicameralismului.

Despre minorități naționale și, evident, în special despre cea românească, discutăm și la Comisia pentru Drepturile Omului, avîndu-l ca interlocutor pe președintele acestei comisii, domnul Gellért-Kiss Gábor.

23 APRILIE, ÎNCĂ BUDAPESTA

La Ambasada României la Budapesta sîntem plăcut surprinși de aerul de tinerete și profesionalitate pe care l-am regăsit în persoana domnului ambasador Petru Cordoș și a domnului secretar al ambasadei, Alexandru-Victor Micula. (Să fie unul din rezulatele reformei diplomației române sau doar o excepție fericită?)

Ultimele două întîlniri, cea de la Oficiul pentru Maghiarii de peste Hotare (Törzsök Erika) și cea de la Primăria Budapestei (Szolnoki Andrea) au un caracter mai mult formal, informativ.

24 APRILIE

Nici o minune nu ține șapte zile. E vineri, ziua în care trebuie să împachetăm și să ne îndreptăm cu părere de rău, spre șosele mai puțin asfaltate, spre ceva mizerie pe toate străzile dar care se numește totuși Casă (nimic fatalist aici).

Am avut parte de o săptămînă extraordinară, o întîlnire de gradul IV cu o lume pe care sperăm să o regăsim și la noi mai repede decît acei fatidici 20 ani pe care ni-i acorda cu generozitate Silviu Brucan pentru a învăța democrația.

Dan Duca

ÎPS Anania propune implicarea Bisericii în politică

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, ÎPS Bartolomeu Anania, a afirmat, joi, la Alba Iulia, în cadrul manifestării „Seri duhovnicești”, că va propune Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române implicarea reprezentanților Bisericii în viața politică. ÎPS Bartolomeu Anania a declarat că implicarea Bisericii în viața politică nu presupune ca aceasta să-și creeze un partid politic, ci „să devină o instituție care să poată îndruma o cale electorală”. Ierarhul ortodox afirmă că reprezentanții Bisericii Ortodoxe vor face recomandări electoratului în legătură cu formațiunile politice care participă în campania electorală. ÎPS Anania spune că, pentru aceste recomandări, reprezentanții Bisericii vor avea în vedere acele formațiuni și oameni politici care le pot reprezenta cel mai bine interesele. ÎPS Bartolomeu a recunoscut că, în urma de trei ani, s-a împotrivit implicării reprezentanților cultelor în viața politică, însă afirmă că, între timp, și-a schimbat opinia în legătură cu această problemă. (Mediafax)

Adevărul, 11-12 aprilie 1998

Modele teoretice ale relației biserică/stat

Absolutism religios: Guvernarea acordă tratament preferențial și libertate religioasă numai acelor care se încadrează în convingerile și practica «bisericii de stat», și neagă sau restrânge drastic libertatea tuturor celor au altă credință sau sînt atei.

Toleranță religioasă: Teoretic, există separație între stat și diferitele organizații religioase, care se bucură de unul și același tratament juridic; (...) În realitate, astfel de state privilegiază bisericile istorice, majoritare, și aplică un tratament discriminatoriu ateilor și bisericilor minoritare, fie pe cale juridică, fie prin diverse manipulări ale opiniei publice.

Absolutismul secular: Este reprimată orice expresie a religiozității și se favorizează o unică viziune, laică. Toate religiile suferă de pe urma

unor restricții variabile, în timp ce ateii, mai ales cei militanți, sînt privilegiați. Acest stat declarat laic promovează cultul statului, al conducătorilor săi, și al ideologiei sale care devine astfel o religie seculară, modelul fiind în fapt foarte apropiat celui al absolutismului religios.

Libertatea pluralistă: Acest model presupune exercitarea completă a libertății într-un context al multiplicității «adevărurilor». Într-o astfel de ordine, organizațiile religioase și guvernarea sînt cu adevărat separate și nu au nici o intenție de imixtiune sau impunere în domeniul celeilalte.”

Paul MOJZES, *Religious Human Rights in Post-communist Balkan Countries*

Biserica în regimurile comuniste

„O parte organică a politicii țărilor socialiste referitoare la biserică și religii a constituit-o încercarea de a corupe anumiți ierarhi și de a-i atrage de partea regimului. Această strategie a avut succes cu deosebire în unele state estice și balcanice, de exemplu în Uniunea Sovietică, România și parțial în Bulgaria. Mai mult, în România și Bulgaria o povară suplimentară a constituit-o eliminarea sau contopirea anumitor biserici.(...)”

În asemenea condiții, poziția liderilor diferitelor biserici a devenit extrem de dificilă. Pe de o parte, ei trebuiau să asigure supraviețuirea bisericii și a religiei lor și să îi întărească pe enoriași în credință. Pe de altă parte, ei trebuiau să-și îndeplinească îndatoririle clericale în condiții care implicau un anumit grad de cooperare cu sistemul comunist, trebuind să-și păstreze totodată o anumită independență față de acesta. În perioada socialistă, dar mai ales după prăbușirea acestui regim, a fost intens dezbătut gradul pînă la care era acceptabilă colaborarea bisericii cu statul comunist și momentul în care o astfel de colaborare devenea o abdicare voluntară de la interesele fundamentale ale bisericii și religiei.”

Tamás FÖLDESI, *Principalele probleme ale libertății religioase în Europa de Est (Altera 8)*

Biserica în regimurile postcomuniste

„Absolutismul religios și cel laic sînt foarte apropiate în principiu. În forma lor pură, ambele sînt intolerante față de toți cei pe care statul nu îi favorizează. Statele postcomuniste demonstrează uneori o puternică tendință de a trece de la absolutismul secular, nu la libertatea pluralistă, ci la absolutismul religios.

Este aproape unanim acceptată în țările regiunii viziunea potrivit căreia religia sau biserica majoritară, tradițională, este un ingredient fundamental al națiunii încît, într-un anume sens, toți membrii națiunii aparțin colectiv acelei religii; (...).

[Mulți reprezentanți ai religiei majoritare] nu înțeleg deplin conceptul de libertate religioasă și nici nu e de mirare dacă avem în vedere că nu au avut niciodată experiența libertății, ci numai a extremelor, fie a opresiunii fie a privilegierii.”

Paul MOJZES, *Religious Human Rights in Post-communist Balkan Countries*

Ce este Europa?

„În timpul acestuia [Războiul Rece], Europa, ca întreg, nici nu exista. Totuși, odată cu colapsul comunismului a devenit necesară confruntarea cu o întrebare: ce este Europa?

Frontierele Europei la nord, vest și sud sînt delimitate de întinse porțiuni de apă care la sud coincid cu diferențe de cultură clare

[...] Paradigma civilizațională produce astfel un răspuns bine conturat și evident la întrebarea cu care se confruntă vest-europenii: unde se termină Europa? Europa se termină acolo unde creștinătatea occidentală se termină și încep Islamul și ortodoxia.”

Samuel P. Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*

Principiul dominoului

„Toamna trecută, a fost votată în Rusia o lege prin care este drastic restrînsă libertatea religioasă a cultelor minoritare sau ne-ortodoxe. Religiile a căror existență pe teritoriul rus se întinde pe o perioadă mai mică de cincisprezece ani nu pot desfășura activități de misionariat și s-a impus un control sever asupra difuzării textelor lor, asupra școlilor și seminariilor lor. Multe culte creștine nu îndeplinesc această condiție de vreme ce în timpul regimului comunist fuseseră trecute în ilegalitate.

Se pretinde că legea a fost elaborată pentru a-i proteja pe cetățenii ruși de cultele «periculoase». Guvernul se angajează să nu se aplice aceste reglementări cultelor religioase legitime, însă realitatea infirmă acest angajament. Problema este că toate grupurile religioase reprezintă o amenințare la adresa Bisericii Ortodoxe și, de aceea, toate sînt discriminate.

Legea rusească are un efect de domino în restul Europei de Est — și alte țări preconizează reglementări similare. În Macedonia, de pildă, a fost votată o lege asemănătoare potrivit căreia sînt recunoscute doar ortodoxismul, catolicismul și islamismul.”

Rutherford International, nr. 3, 1998

„În cercurile ortodoxe ruse se vehiculează ideea că limitarea legală a competiției religioase nu poate fi decît binevenită dacă se are în vedere refacerea Bisericii Ortodoxe după cei șaptezeci de ani de opresiune comunistă.

În esul său despre ortodoxie, «*De unde mînia?*», preotul ortodox rus, Georgi Chistiakov, explică minia ortodoxă împotriva competiției religioase în Rusia în termenii unei atitudini specific rusești, de inimicocentrism (din latinescul *inimicus* — dușman), orientată de-a lungul istoriei împotriva unor dușmani diverși. Pînă în 1989, cea care a suferit de pe urma acestei mentalități — sub diriguirea statului sovietic — a fost însăși Biserica Ortodoxă.(...)”

Rutherford International, nr. 4, 1998

Pagină realizată de Doina Baci și Kacsó Judit-Andrea

Cezar și Lear

Dați cezarului ce-i al cezarului
și lui Dumnezeu ce-i al lui Dumnezeu

Teoretic, nimic mai îndepărtat decât politica și biserica. Dacă politica își propune să realizeze, ori barem să se apropie de modelul unei societăți umane perfecte — nefiind întimplător că prima utopie, *Republica* lui Platon, și conceptul de *zoon politikon* au fost puse în circulație în aceeași epocă —, religia (orice religie) este în schimb o soteriologie, o metodologie a ieșirii din această lume, irecuperabil piedută, și a accederii la lumea perfectă a lui Dumnezeu.

Apariția politicii este așadar reflexul depășirii forme tribale de organizare și apariției cetății ca paradigmă organizatorică.

Însă cea care a adus cu sine ideea separației dintre stat și biserică a fost abia modernitatea, care a delimitat funcțiile celor două instituții, scoțind în evidență ireductibilitatea unei la cealaltă și punând astfel bazele statului laic.

Ortodoxia și-a făcut nu o dată o virtute din abstragerea ei din câmpul realului, al imediatului, socotindu-se avantajată în eventuala comparație cu sora ei catolică, căci dacă catolicismul ori protestantismul pivotează în jurul asamblării indivizilor într-o comunitate, și în jurul normelor ce fac posibilă o astfel de asamblare, ortodoxia își are piatra de temelie în a lăsa individului libertatea de a crede după propria-i putere și știință, favorizându-i retragerea și izolarea, mai prielnică poate meditației care apropie de Dumnezeu. În ce măsură au contribuit mentalitatea catolică ori protestantă la formarea societății civile occidentale rămîne o chestiune discutabilă și oricum necuantificabilă. Însă la fel de discutabilă este retragerea ortodoxiei din „deșartul” domeniu al instituțiilor. Și nu ne gândim aici la societățile premoderne,

în cadrul cărora a existat o strînsă legătură între ideea de regalitate și cea de divinitate, în care suveranul era înfăptuitorul voinței lui Dumnezeu pe pămînt. Avem în vedere aici prezentul, în care lumea occidentală — modelul spre care tindem, nu-i așa — păstrează o delimitare clară între instituțiile statului și cele religioase. Prezent în care o însemnată parte a societății românești găsește firească identificarea celor două tipuri de instituții, nereușind și neputînd să le distingă. Spre deosebire de bătătoritul „românul s-a născut poet” care îngăduie, ba chiar invită uneori la o invocare ironică, „poporul român s-a născut ortodox” a devenit după 1989 un adevăr inatacabil. Poate pentru că prima zicere face trimitere la individ, în vreme ce cea de-a doua la colectivitate. Dar așa cum nu poate fi acuzată o comunitate în ansamblul ei, nu este justificată nici glorificarea ei. „Poporul”, „român”, „ortodox”, sînt cuvinte investite cu putere magică, căci doar ele singure nefac posibilă ființarea; ceilalți, care nu se încadrează în aceste concepte, nu au acces deplin la ființă, suferă de o rarefiere fatală a ființei lor: există, susține Noica, un sentiment românesc al ființei, și trebuie să trăiești la Paris sau aiurea și să nu fi mîncat salam cu soia ca să putești replica într-odoadă, precum Cioran, „sentimentul paraguayean al ființei”. Și tot așa, corifeii Școlii Ardelene sînt adeseori pomeniți pentru contribuția lor la occidentalizarea Transilvaniei, dar se eludează sistematic faptul că nu erau ortodocși. Ca și cum aceasta le-ar scade din importanță și din „buna lor românitate”. Un cetățean român de altă confesiune decât cea ortodoxă este un cetățean român incomplet tot așa cum un cetățean român de altă naționalitate decât cea română este un cetățean român incomplet.

„O instituție care să poată îndruma o cale electorală” este ceea ce ÎPS Anania

își dorește să devină Biserica Ortodoxă Română. Dacă Biserica dorește să se implice în politică, de ce nu apelează la instrumentele specifice politicii, de ce nu își creează propriul partid? se minuna Cristian Tudor Popescu la „Întîlnirea cu presa” care îl avea ca invitat chiar pe ÎPS Anania. Să răspundem tot printr-o întrebare: nu ar eșua oare un partid al ortodocșilor în categoria Partidului Automobiliștilor, a Partidului Pensionarilor, partide a căror miză o constituie nu alegerea, opțiunea, ci simplul fapt de a fi — cu cine votezi însă dacă ești și pensionar, și automobilist, și ortodox? Acest tip de partide pierde din vedere însă că apărarea drepturilor tuturor acestor categorii și ale tuturor cetățenilor constituie însăși esența statului de drept și că diferitele partide ar trebui să reprezinte doar tot atîtea căi de realizare și garantare a statului de drept. Dar nu din grija față de statul de drept evită ÎPS Anania o astfel de capcană.

Prin însăși natura sa, orice religie este o viziune completă asupra lumii, ea dispunînd așadar de o putere totalizatoare benefică atîta vreme cît rămîne în teritoriul opțiunii personale, dar totalitaristă și dezastruoasă însă imediat ce iese din el. Dacă Biserica Ortodoxă Română va ajunge într-adevăr să îndrume o cale electorală, o va face pentru a-și impune punctul de vedere politicianilor pe care „i-a ales”, sustrăgîndu-se însă de la responsabilitatea — chiar dacă simbolică deocamdată — ce le revine celor ce iau decizii. Ne putem lesne închipui în ce fel ar fi tranșate diferendele cu Biserica Greco-Catolică ori cu Martorii lui Iehova.

Ierarhii ortodocși se pun în situația lui Lear, care vroia și el să scape de responsabilitatea guvernării, dar să se bucure totuși de prerogativele puterii.

Doina Baci

Scrisoare deschisă

Domnului Petre Mihai Băcanu,
directorul cotidianului *România liberă*

La data de 15 septembrie 1997 Biroul pentru Drepturile Omului din cadrul Ligii PRO EUROPA v-a sesizat în legătură cu faptul că în *România liberă*, un cotidian considerat democratic și susținător al ideilor europene, apar texte, chiar dacă la rubrica *Publicitate*, care au caracter discriminatoriu și rasist, prin care se specifică în mod expres excluderea de la angajare a persoanelor de naționalitate romă. Am considerat că publicarea lor este imorală și contravine principiilor universale ale drepturilor omului, și am sperat că în viitor să nu mai publicați în cotidianul al cărui director sînteți, texte similare.

La acea scrisoare nu am primit nici un răspuns. Urmărind în mod regulat rubrica de *Publicitate* din *România liberă*, am constatat că în continuare se publică oferte de serviciu al căror text conține formulări discriminatorii, pe bază etnică, de vîrstă, sex, stare civilă etc. Într-un singur număr al *României libere* (nr. 2436 din 1 aprilie a.c.) am înregistrat un total de 63 de oferte de serviciu cu caracter discriminatoriu (altele decît criteriile de competență).

Vă reamintim că prin **Tratatul de la Amsterdam** (parte integrantă a *acquis communautaire* al Uniunii Europene) din 17 iunie 1997, art. 13, Uniunea Europeană a decis luarea măsurilor necesare pentru a combate discriminarea în funcție de sex, rasă sau etnie, religie sau credință, handicap, vîrstă sau orientare sexuală.

Considerăm că alinierea României la valorile europene include și combaterea tuturor formelor de discriminare; acceptarea și mediatizarea lor, chiar și prin „mica publicitate”, contravine principiilor europene și, implicit, intereselor țării.

În consecință, vă rugăm din nou să luați măsurile necesare pentru ca aceste situații să nu se repete.

Cu considerație

Smaranda Enache
copreședinte Liga PRO EUROPA

Haller István
coordonator Biroul pentru Drepturile Omului

Tîrgu-Mureș, la 7 aprilie 1998

**Acum Pro Europa poate fi citită
și pe Internet, la adresa:**

www.proeuro.netsoft.ro

e-mail: office@proeuro.netsoft.ro

Liga PRO EUROPA Liga

Copreședinți:

Smaranda ENACHE și CSÍKY Boldizsár

Director executiv: SZOKOLY Elek

4300 Tîrgu Mureș, P-ța Trandafirilor nr. 5, et. III, CP. 1-154

Tel/fax: +40-(0)65-214076; 217584

CONTENTS:

P.1 *The College of Democracy*, an alternative form of civic education of PEL, was welcomed by the presidents both of Romania and Hungary;

P.2 A Romanian/Hungarian *synopsis* of the PEL's main events in April;

P.3 *The Right Alternative of the Right Wing* — instead of striving to permeate the Romanian society with a tolerant stand, the democratic parties, and especially the Romania's Alternative Party, are now trying to take up the intolerance inherited by the Romanian society from communist times and further ignited by extremist parties;

P.4 *Some Comments on a Debate* — local authorities appointed by the centre take on the centre's characteristics: authoritarianism as an argument;

P.5 *Politics and History in the Euro-Atlantic Integration* — history in Romania is still at the hands of politics: official history still holds monopoly in the field, and still tends to be one-sided and nationalist, fueling thus intolerance on the side of majorities;

P. 6 *What Is Acquis Communautaire?* — a brief description of the commitments *acquis communautaire* entails; *new entries* in PEL's library;

P.7-8-9 *The College of Democracy: Probation Period at Bucharest and Budapest: Youths from Tîrgu Mureș on Their Way to Self-Assertion* — the students of the College met representatives of Romanian and Hungarian institutions completing thus their civic education and preparing to play their part in the Romanian civil society; *Notes on My Travellings* — an inside view on the probation period;

P.10 *A colage of texts* pointing out the dangers arising from blurring the separation between state and church;

P.11 *Caesar and Lear* — envisaging to enter the political arena, the Romanian Orthodox Church will find itself in the position of King Lear who wanted to disburden himself of responsibilities, but nevertheless to enjoy royalty's power of decision-making;

P. 12 *Open Letter to the Daily "România Liberă"* — the PEL expresses its concern as to the discriminatory ads published by one of the most democratic dailies.

*PRO EUROPA este publicată cu sprijinul
Fundației Heinrich Böll (Germania) și BILANCE (Olanda)*

Redactor: Doina BACI

La redactarea acestui număr au colaborat: Dan Alexandru DUCA, Smaranda ENACHE, HALLER István, KACSÓ Judith-Andrea, Mircea SUHĂREANU, SZOKOLY Elek

Tehnoredactare: PÁPAI László Zsolt

Editare texte: KACSÓ Judith-Andrea

Multiplicat la Liga PRO EUROPA